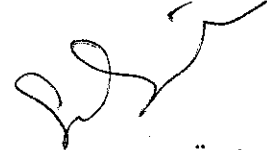

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Erdoğan BAYRAKTAR tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. Saygılarımla.

Sırrı Süreyya Önder

İstanbul Milletvekili

Bugün, modernitenin doğa üzerindeki tahakkümü tartışılmaz boyuta ulaştı. Şehirleşme birçok açıdan, tüm canlılar için aynı anda ölümcül tehlike arz eder hâle geldi. İşbu şartlar altında üstünde konuşulması gereken soru şehir hayatını nasıl daha doğa dostu biçimde dizayn edebiliriz, yahut nasıl altyapı ve afetlere dayanıklılık bakımından daha iyi sonuçlar veren bir kentleşmeye varılabilir olmalıyken, AKP, neoliberalizmin dayattığı “büyüme” normlarına ekonomi olduğu kadar ekonominin işleyişinin aracı diyebileceğimiz “kentleşme”yi de ekliyor ve ortaya “büyüme” endeksli bir kentleşme politikası çıkıyor.

Öncelikle daha büyük bir şehir ya da büyüen ne anlama geliyor?

1. Artan göç ve nüfus
2. Artan tüketim
3. Artan AVM ve benzeri tüketim merkezi sayısı
4. Toplu konut modeli kentleşmedeki artış
5. Gettolaşma
6. Toplu konut modelinin uygulandığı bölgelerden sürülen yurttaşları yerleştirecek yeni gettolar.
7. Daha fazla reklam alanı

Bu rapor bu başlıklar altında İstanbul ilinde bugüne dek “büyüme” adına ortaya konmuş projeleri ele alıyor ve her projeyle ilgili birer soru soruyor.

ARTAN NÜFUS ve TÜKETİM

Artan bir nüfus, artan bir tüketim ve büyüyen bir ekonomi. Sağlıklı bir beyin bilir ki merkezi politikalar uygulayan klasik bir yerel yönetim de bir ulusal yönetim de nüfus artışını daha fazla tüketici ve daha fazla ucuz iş gücü olarak enstrümantalize edebilme özelliğine sahiptir. Kentlerin

yüzölçümlerinin artması eğer 'özel burjuvazi gettoları' söz konusu değilse (Başakşehir gibi örneklerde olduğu üzere) bir nevi kentsel kast sisteminin kurulması için ortam yaratır. Büyük bir şehir, her şeyden önce yeni iş gücünün gelmesi için kapitalistlere akıllarının almayacağı bir alan sağlayacaktır; hatta belki de yerel yönetim, bu ucuz iş gücünü şehrin bir ucundan göbeğine hızla taşımanın bir yolunu bulacaktır, burada sorulması gereken soru şudur:

- 1- Artan kent nüfusu, bir kentteki yaşam kalitesini de beraberinde arttırır mı? Yahut, özellikle de hizmet sektöründeki kayıt dışı ekonominin büyümesine, geçici işlerin çoğalmasına, buna bağlı olarak da sınıflar arası yoksulluğun derinleşmesine mi yol açar?
- 2- Büyük kent projelerinin alınan göç sonucu kente varan kitlelerin bir nevi etnik tasnifini sağladığı doğru mudur?
- 3- Gettolaşmayı beraberinde getiren ve bir şehirde 'birden fazla merkez inşaaası' olarak adlandırılan büyüme odaklı şehir projelerindeki tüketim odaklılık, açık kamusal alan yokluğu, meydanların inşaaasının es geçilmesi, bunların yerine AVM'ler, spor alanları, küçük boyutlu parklar gibi, sosyalleşmeden ziyade 'fast food' bir tüketim odaklı yaşam tarzına sebep olacak bir yapının ön görülmesi gibi gerçeklikler toplumun depolitizasyonunu ve toplumsal dinamiklerin zayıflatılmasını mı amaçlamaktadır?
- 4- Gettolaşmış, TOKİ'lerle dikineleştirilmiş, sosyal bağlantıları kesilmiş 'üretim üniteleri' büyüyen şehir kültürünün, küçülen ve azalan insani refleks ve ilişki anlamına geldiğini kabul edebilir miyiz?

ARTAN AVM ve TÜKETİM, ÜRETİM UNSURLARININ DEVLETÇE BELİRLENMESİ

(Yeni Politika – Yeni Ticari Yapılanma)

Kapitalizm, her ne kadar post endüstriyel durum gereği, sendikalaşma gibi faaliyetleri engellemek adına otomasyonun da etkisiyle büyük fabrikalardan orta ölçekli gelişkin üretim merkezlerine geçiş yapmış olsa da bugün başta hizmet sektörü olmak üzere işçilerin var olduğu tüm sektörler kendi içlerinde bir rekabete girişmişlerdir.

5- Bugün büyük markaları bünyelerinde toplayan dev AVM'ler, mahalle başlarını tutan büyük hipermarketler ve onların indirim zincirleri, yeni kent tahayyülünün tüketim kalemleri kadar geçim kaynaklarının da çoğunluğu çok uluslu sermaye olan şirketlerin eline teslim edilmesi değil midir? Büyüyen şehirler ve büyüyen ekonomi hedefi, gelenekselleşmiş küçük esnafı ve onun üretimini, ticari faaliyetlerini ne denli önemsemektedir?

6- Kentlerin yeni inşaa edilen kısımlarında olduğu kadar kent merkezlerinde de alışveriş merkezlerinin inşaaasına çılgınca devam edilmektedir. AVM'lerin yanı sıra, geleneksel ve tarihi

öneme sahip ticari işletmelerin çeşitli gerekçelerle 'restorasyon' amaçlı olarak zorunlu olarak el değiştirmesi, Demirören AVM gibi yahut Emek Sineması projeleri gibi tüketim odaklı projelerin, kent kültürünü yok etmek ve kentin kültürel bütünlüğünü bozmak pahasına ortaya konması, nasıl bir kent politikasının ürünüdür? Beyoğlu için yeni bir tüketici profili mi planlanmaktadır? (2007 yılında başlayan Tarlabası'ndaki dönüşümün amacı da buradaki binaların yıkılarak üst gelir grubunun yaşamına uygun konutlar ve mekanlar haline getirilmesidir. Ne tarihi ve kültürel mirasa, ne de bölgede yaşayan nüfusa hiçbir saygısı ve yararı olmayan proje Tarlabası'nı kapalı bir "site" haline dönüştürme ve Beyoğlu'ndan kopartma projesidir. Yeni projede Tarlabası'nın Beyoğlu'na bağladığı noktalar ise yine değerlerimizi kaybettiren projelerdir; Emek Sineması ve Taksim Meydanı projeleri)

7- Özellikle İstanbul'da, kentin merkezi ve tarihi bölgelerinin, turistik önem de göz önüne alınarak, bir sermaye restorasyonuna tabi tutulduğu, Beyoğlu ve civarındaki işletmelere uygulanan zabıta terörüyle, kent kültürünün geçmişinin zaptedilmesinin ötesinde, bu işletmelerin dolaylı olarak yerlerinden kovulduğu. Bu bölgede, turistik tesislerin, hostellerin ve benzeri işletmelerin inşası için yol açılmasının planlandığı doğru mudur? (Masaların kaldırılması ile birlikte ciddi oranda müşteri kaybına uğrayan ve tenhalaşan işletmeler oldukça zor durumda kaldı. Hatta bu süreçte Beyoğlu eğlence yerlerinde 3000'e yakın kişi işten çıkarıldı. Bu operasyonların bir masa-sandalye kavgasından daha ileri bir anlam taşıdığı barındırdığı soru işaretlerinden görülmektedir.)

8- Daha önce AKM'nin yıkılması olarak başgösteren tartışmaların şimdi de Taksim Kışlası'nın yeniden tasarlanması bağlamında, yeni bir AVM inşaatı şeklinde düşünülmesi ile İşçilere ve emekçilere yıllarca kapatılan ve uzun ve 'yaşlı' mücadeleler ile kazanılan Taksim 1 Mayıs Meydanı, bu sefer de tüketim merkezi olarak dönüşüme uğratarak işçi ve emekçilere kapatılmak istenmektedir. İstanbul'da elde kalan kamusal alanlardan kaçısı daha sermayeye yem edilecektir?

9- Artan AVM'lerin durumu göz önüne alındığında, ve bu sayıca artışın, özellikle de İstanbul gibi eski şehirlerde çoğunlukla tarihi eserlerin varlığı gerekçesiyle merkezden ziyade büyüme endeksli olarak gettolara yayılan bir AVM furyasına dönmesi planlı bir tüketim-üretim stratejisi midir? Bu tür bir ticari örgütlenmenin, yerli ekonomiye ve üretime katkısı ne olabilir? Yeni üreticinin pazara girme, girişimcilerin pazarda var olma gibi amaçlarını desteklemekle övünen, sürekli olarak "Alın verin, ekonomiye can verin" diyen hükümetinizin, ekonomiye can vermekten anladığı, tüm üretim kalemlerini çok uluslu sermayeye devredip bir halkı çalışanlar ordusu hâline getirmek, adil rekabeti kentleşmenin bu yeni türüyle de destekleyerek ortadan kaldırmak mıdır?

ALT SINIFLARIN TAHLİYESİ VE "BÜYÜYEN ŞEHİR"

İnsanların yaşadıkları yerlerden kendi rızaları dışında çıkartılmalarına zorla tahliye deniyor. Zorla tahliyeler, bir çok durumda başta barınma hakkı olmak üzere temel insan haklarının ihlal edilmesi anlamına geliyor. Küresel bir kent olma yolunda İstanbul'da yaşanan dönüşümler, özellikle kent yoksullarının yoğun olarak yaşadığı mahallelerde zorla tahliye riskini artırıyor. Bir çok mahallede zorla tahliye sürecini başlatıyor ve bazı mahallelerde çoktan yıkım ve tahliyeleri tamamlamış bulunuyor. 2009 yazında Yaşar Adanalı bu konuyla ilgili bir atölye çalışması düzenlemiş ve tahliye riski taşıyan, tahliyeyi fiilen yaşayan bölgelerle ilgili bir harita çıkarmıştı:

Rüzgarlıbahçe, Soğuksu, Dağevleri, Maden Mahallesi, Kocataş, Sarıdağ, Camlıbahçe, Derbent, Ferahevler, Armutlu, Baltalimanı, Tarabya, Piyalepaşa, Süleymaniye gibi yerlerde kentsel dönüşüme bağlı zorla tahliyeler başlamış durumda ya da ikinci dalga tahliye yaşamış durumdalar. Zaten Sulukule gibi bilinen örneklerde binbir zorbalık ve alavere dalavereyle yapılan, asla ödeyemeyecekleri miktarlarda paralarla kendi yuvaları tekrar pazarlanmak istenip evsiz bırakılan insanların mücadelesi de burada başlıyor.

Peki ya nasıl?

Sınıfların tahliyesi süreci aslında iki aşamalı. Birinci aşamada devlet TOKİ yapımı nedeniyle insanların evlerinin olduğu yere el koyuyor, ikinci aşamada da onların yaşamaya başladıkları evlerin maddi yüklerini taşıyamamaları sonucu o evlerden atılması ve dolayısıyla 'zorunlu tahliye'lerinin ikinci dalgalarının başlamasına sebep oluyorlar. Kısacası devlet 1. dalga tahliyede kandırdığı vatandaşın mağduriyetini TOKİ ile giderirken aslında yeni bir mağduriyet alanı yaratıyor ve ilk maddi yetersizlikten yararlanıp mağduriyeti derinleştiriyor.

Benim sorum şudur:

10- Acaba ikinci dalga tahliyeler sonucu evlerini kaybeden insanlar için bir çalışma yapılması düşünülmekte midir yoksa bu insanlar gözden mi çıkarılmıştır?

11- İkinci dalga tahliyeler planlı mıdır?

12- TOKİ projesinde uygulanan bu zorunlu tahliye süreçleri sosyal devletin hangi niteliğiyle uyumaktadır?

13- Ayazma, Sulukule ve benzeri örneklerdeki TOKİ canavarı mağdurları için devlet yeni bir proje önerecek midir? Yoksa devletin tek projesi bu insanları 'büyüyen şehirle' oluşan yoksul gettolara hapsetmek zorunda bırakmak mıdır?